

ORD 2023 **AMSTERDAM 5-7 JULI**
KANS OP BALANS

ABSTRACTBOEK

Inhoudsopgave

8. Relatie tussen onderwijskwaliteit en functiemix in het PO.....	14
30. Minder stress, meer stagesucces: veerkracht verhogen van leraren-in-opleiding	18
38. Effecten van een comparatieve-beoordelingsmethode op peerfeedback in het schrijfonderwijs	21
54. Actualisatie kerndoelen en examenprogramma's	24
57. De rol van docenten bij de mentale gezondheid van studenten in het hoger onderwijs.....	34
67. Effectieve loopbaanoriëntatie en loopbaanbegeleiding (LOB) in het vmbo	37
74. De validiteit en impact van leerlingpercepties van leskwaliteit.....	39
75. Leskwaliteit in beeld: kenmerken van een effectieve les in de praktijk.....	43
77. Effectiviteit van geïntegreerde STEM-didactiek: cognitieve en affectieve impact	46
84. Het belang van bestuurlijke interacties voor onderwijsverbetering in het mbo	51
89. Student teachers' peer team teaching experiences: perceptions, profiles and transition probabilities.....	55
92. Competentie in leraar-leerlingrelaties bouwen: Perspectieven voor de lerarenopleiding	57
97. Wat werkt wanneer? Uitgewerkte voorbeelden en retrieval practice bij probleemoplossende vaardigheden.....	60
108. Vakdidactische kennis van student-leraren geschiedenis.....	65
110. Zorg is mensenwerk: Hoe wordt de praktijk van paramedici gekleurd door de persoonlijke dimensie?	67
113. De invloed van onderwijskundig leiders op veranderenergie in onderwijsinnovaties	69
117. Op weg naar balans: Let's change the world!	74
119. Transdisciplinair leren samenwerken: Leren en toepassen in hybride leeromgevingen?.....	83
122. Zicht krijgen op attributies bij academisch optimisme van leraren: kansen creëren voor elke leerling.....	87
124. Psychologische Basisbehoeften van Pabostudenten in Blended Teacher Learning Groups.....	90
126. Een case study naar het verbeteren van kwaliteitsbesef bij studenten in het hoger onderwijs..	93
138. Taakgerichte training voor geïntegreerd taal- en W&T-onderwijs in het basisonderwijs	96
151. Hoe kunnen we data analyseren van een niet goed functionerende professionele leergemeenschap?	99
152. Differentiatie in het beroepsonderwijs: Docentprofessionalisering vanuit Design-Based Research	104
153. Programmatisch toetsen: naar een nieuwe balans tussen formatief en summatief.....	108
156. Pedagogical Proces Knowledge: impliciete praktijkkennis over de begeleiding van vraaggestuurd leren.	121
162. Docentstrategieën voor online gemeenschapsvorming in het hoger onderwijs.....	125

163. Portretmethodologie en de professionele identiteitsontwikkeling van beginnende leraren	128
165. Beslis wijzer: een onderzoek naar kenmerken voor een kansrijk determinatiebeleid in het vmbo	131
166. Hypothetisch leertrajecten als effectieve begeleidingsstrategie van leervragen?	134
178. Intercultureel Motivationaleel Leerkrachtengedrag op een Basisschool met Leerachterstanden	137
184. Systematische review over de sense of belonging van diverse studenten in het hoger onderwijs	145
185. Hoe ontwikkelen docenten zich tijdens de BKO? Een longitudinale multiple casestudie.	148
187. Kennisuitwisseling tussen pre- en in-service leraren bij het ontwerpen van "iSTEM" leer materiaal.	151
190. Videofeedback coaching van docenten en studentbetrokkenheid	154
197. Individuele verschillen en differentiatie in de zaakvakken in het basisonderwijs	159
206. Rollen in moderne docententeams: een review	168
207. Basisschooladviezen en prestatieontwikkeling van leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs.	171
208. Gelijke kansen in het onderwijs: drie meerjarige onderzoeken naar beleid van de gemeente Amsterdam	174
209. Basisschooladviezen en kansengelijkheid: wat weten we al en wat nog niet?	182
210. Transitie in exploratieprofielen van leerlingen in de overgang naar het hoger onderwijs	186
213. Sleutelfactoren van effectieve professionaliseringstrajecten voor schoolleiders	190
221. 'Niet huilen. Je bent sterk.' De rol van weekendscholen in het versterken van minderheden ..	193
224. Inductietrajecten in het mbo: wat vinden zij-instromers er zelf van?	196
227. Opvattingen van student-leraren over woordenschatinstructie voor tweedetaalleerders	199
232. Beweeg Wijs – Een schoolpleininterventie gericht op motorische, sociale, en cognitieve ontwikkeling	202
238. Hoe is het bestaan van samenwerkingsactiviteiten gerelateerd aan samenwerkingsattitude van docenten?	205
239. Geautomatiseerde gepersonaliseerde feedback in het hoger onderwijs	209
241. Zorgen digitale onderwijsinnovatie projecten voor diepe verandering in het hoger onderwijs?	212
249. Opkomst van online chatten en internationale ontwikkelingen in leesvaardigheid gedurende 2000-2018	215
255. Formatief handelen toegepast: een case study in een derdejaars hbo-module	219
262. Professionele ontwikkeling van docenten en teams in het mbo	223
263. Zet je EF-bril op: een programma voor het versterken van de executieve functies bij kleuters	231
266. Professionele identiteit en leiderschapsgedrag van schoolleiders in po, vo, mbo	234

268. Onderzoek-onderwijs verbindingen in het hbo: Gedragsintenties van docent-/onderzoekers en managers.....	243
271. Een inkijk in de ontwikkeling van beroepskennis van ervaren mbo-docenten.....	246
275. Op maat coaching voor zijinstromers-in-beroep. Inzichten in ontwikkeling van leerkrachtvaardigheden.	251
276. Werkplaats Onderwijskansen Arnhem Nijmegen: onderzoek en praktijk.....	257
277. Maatschappelijke vraagstukken in bèta-onderwijs: naar duurzame samenwerkingen met gemeenschappen	261
278. Het meten van Sociale Emoties in Online Samenwerkend leren: Ontwerp van een meetinstrument	264
282. Praktische wijsheid in het domein jeugd. Een rich picture-studie naar handelkeuzes van professionals	267
284. Integrating two lines of research on how children’s epistemic curiosity relates to their learning	271
285. Samenwerken in het speciaal onderwijs bekeken vanuit verschillende perspectieven	276
286. Zij-instromende leraren verwelkomen: het voeren van een waardengerichte dialoog	286
287. Naar duurzame innovaties in teams.....	289
288. Opvattingen van docenten over toetsbekwaamheid als een dynamisch, contextueel en sociaal proces.	291
290. De rol van emoties in de beleving van burgerschap en verbondenheid bij jongeren	295
301. Bouwen aan het pedagogisch handelingsperspectief van aankomende leraren	298
303. Welke sensorische prikkels veroorzaken de meeste (niet passende) reacties in het primair onderwijs?	301
305. De werkgerelateerde stress van docenten en hun beleving van de toekomst.....	304
307. Vijftig jaar curriculumontwikkeling: Samenhang tussen geschreven en uitgevoerd natuurkundecurriculum	307
313. Het Streven naar Doelen: Hoe een Doelstellingen Interventie Transfer van Training kan Verhogen	313
315. Betekenis geven aan schoolfeedback: welke attributies maken leraren en schoolleiders?.....	316
316. Profielen van Behoeftebevrediging en -frustratie: Temporele Stabiliteit en Associaties met Motivatie	320
317. Het zoeken naar en vinden van balans in samen vernieuwend opleiden.....	324
318. Culturele kennis in het basisonderwijs. Kennis van leerkrachten over de achtergronden van leerlingen.....	328
319. De bereidheid van leerkrachten tot gebruik van formele prestatiegegevens	332
324. Een betere startpositie voor mbo’ers met een migratieachtergrond.....	335
325. Gelijke kansen, de rol van de leerkracht	343

327. Self-efficacy beliefs van universitaire docenten.....	351
330. Professionele identiteitsontwikkeling bij rechtenstudenten door ervaringsonderwijs.....	355
333. Anders organiseren in de regio Utrecht: Een weergave in acht unieke portretten.....	359
334. Cirkelen rond je onderzoek	362
339. De impact van Scholarship of Teaching and Learning (SoTL): een verkennend onderzoek.....	366
348. Docentexpertise van academici: ontwikkeling in de tijd en samenhang tussen verschillende docenttaken	370
350. Studievaardigheden en executieve functies als aangrijpingspunt in de begeleiding van studenten	373
353. Doorstroom naar en studiesucces in het hbo gerelateerd aan specifieke studentvariabelen ...	375
356. Een onderzoek naar cruciale ontwikkelmomenten van academici in verschillende docenttaken	382
357. Perspectief voor studenten in opleiding en werk – Kans op Balans in begeleiding op mbo, hbo en wo?	385
360. Samen leren voor een duurzame wereld: een rondetafelgesprek	394
365. Het effect van adaptieve instructie: een grootschalige replicatie van Wood et al., 1978.....	397
366. Zijinstromers: waar blijft hun tijd?	400
367. Balans in flexibel hoger onderwijs: Wat willen en kiezen studenten?.....	404
368. Ontwerpprincipes voor informatievaardigheden in het hoger onderwijs: een systematische review	412
371. Studenten betrekken bij praktijkgerichtonderzoek: stapelen van onderzoek door lectoraten .	415
375. Transdisciplinair leren samenwerken: hoe monitoren en beoordelen we dat in hybride leeromgevingen?.....	418
377. Student Voice bij het ontwerpen en organiseren van de les in het voortgezet onderwijs.....	421
378. Monitoren van de student journey: zicht op het proces van studiekeuze	424
379. Gelijke Onderwijskansen: drie aanpakken uit de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA)	427
381. Oog voor de werkplekbegeleider in het opleiden van leraren: de TPP-zelfscan	436
382. Een nieuwe kijk op rubrics - een eye-tracking studie naar het kijkgedrag van studenten	439
383. Wie wordt er directeur? Een longitudinale studie naar de interesse van leraren in schoolleiderschap.....	443
384. Differentiëren als complexe vaardigheid: inzichten in het leerproces en de rol van de omgeving.	446
385. Synchron succes? De kracht van live feedback.	449
387. Blended onderwijs aan de UvA: Een overzicht van mogelijkheden en kansen voor de toekomst	452

389. Vergroten van student engagement in een leermanagementsysteem vanuit theorie en praktijk	455
391. Blend in balans: hoe houd je effectief rekening met leeruitkomsten en psychosociaal welzijn?	458
392. Responsief curriculumontwerp: wat vraagt dat?	462
394. De rol van gender in kansengelijkheid	473
397. Getallen versus woorden: Balanceren tussen beperkingen en kansen van kwalitatief onderwijsonderzoek.....	475
399. Zijn studenten in balans na corona: een trendanalyse van welzijn en engagement.	477
401. Promoting metacognitive learning strategies among first year higher education students	480
402. Effectief lesgeefgedrag, een vergelijking tussen solo teaching en teamteaching	483
404. Leren om te werken of werken om te leren? Perspectieven op de leercultuur in organisaties.	486
407. De invloed van leerling- en schoolkenmerken op de prestaties en het leergedrag van (v)so-leerlingen.....	495
408. AE World Café: Ontwikkelen van adaptieve expertise door werkplekleren in het hoger onderwijs.	502
409. Taalontwikkeling stimuleren in het mbo: de impact van interventies in de beroepsgerichte vakken	505
410. De rol van waarden in het versterken van de professionele leercultuur.....	508
411. Agency en leren in het voortgezet onderwijs: kenmerken van een curriculum	512
415. Een schoolbreed professionaliseringstraject omtrent zelfregulerend leren: kansen en barrières	515
416. Anders verantwoord van de diplomabeslissing: hoe ontwerpen MBO teams hun nieuwe asesmentplan?	518
417. Leren over grenzen: ontwikkelen van boundary crossing leerlijnen in het Hoger Onderwijs	521
419. De leraar als ontwerper: Op zoek naar gemeenschappelijke taal in diverse ontwerpcontexten	524
420. Onderwijsachterstanden en ongelijkheid: weten we wat we moeten doen?	536
422. Empirisch Onderzoek naar de Effectiviteit van Teamteaching: Een Conceptueel en Methodologisch Kader	539
424. Het bevorderen van wiskundig redeneren met behulp van Lesson Study	543
427. Naar effectieve reflectie in het hoger onderwijs.	546
428. Aansluiting onderzoekend vermogen bij de beroepspraktijk van het hbo	549
431. Op weg naar impactvol afstuderen. Afstudeertrajecten in het hart van de kennisdriehoek.	553
433. Mentaal welbevinden en schoolprestaties in het voortgezet onderwijs. Een verkenning.....	557
436. Studiekeuzeprocessen van eerstejaars hbo-studenten	561
437. Leervoorwaarden van leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte in het vo/vso	564

438. To Create Tomorrow Together: samenwerkingsprocessen in gezamenlijk curriculumdesign ...	573
441. Opvattingen van mentoren en decanen over profielen binnen havo en vwo	576
443. De genetische component van onderwijsprestaties	579
444. De BliksemBende – inzet en effectonderzoek van een digitaal tutoringprogramma	582
445. Bevlogenheid en emotionele uitputting in het hoger onderwijs; een studie naar vier studenttypes.....	585
447. Professionele ontwikkeling van leidinggevendenden in het onderwijs: vormen en opbrengsten ...	590
448. AI4Students: methodiekontwikkeling om hogeschoolbreed AI-ready studenten op te leiden..	597
451. Een scoping review naar de relatie tussen autonome motivatie en zelfregulerend leren	600
452. Samen onderzoekend werken in het mbo	607
453. Relatie migratieachtergrond tot studiesucces, academische & sociale integratie in online onderwijs.....	610
457. (On)gelijke routes op weg naar het hoger onderwijs: percepties van leerlingen over hun kansen	613
458. De benodigde docentvaardigheden en -kennis voor gedifferentieerde instructie in het VO.....	616
459. Complexe onderwijsvernieuwingen: balanceren tussen praktijk en theorie.	619
461. Gelijke onderwijskansen na OKAN? De slaagkansen van anderstalige nieuwkomers onder de loep.....	623
463. Leerkrachten en ouders versterken samen de ontwikkelkansen van kinderen; op weg naar partnerschap	625
464. Wat moeten leraren kunnen om ouderbetrokkenheid te vergroten: perspectieven van ouders en leraren.	628
466. Zij-instromers uit balans!.....	631
468. De rol van vooroordelen bij het formuleren van schooladviezen voor leerlingen met lage en hoge SES	634
473. Interesse en identiteit als voorspellers van studiesucces in het hoger onderwijs.....	637
474. Het Meetinstrument ‘Multicultureel Onderwijs in de Praktijk’: Ontwikkeling en implementatie	640
475. Kansen voor hybride leren en zelfregulatie in secundair onderwijs	643
478. Stagebegeleiding. Welke begeleidingsstrategieën hanteren praktijkopleiders op de werkplek?	647
479. Het balanceren van Professionalism: Kennis, identiteit en actie van eerstejaars HBO-studenten	651
480. Ondersteuning van zelfregulatievaardigheden in het hoger onderwijs	655
481. Kunnen jongeren de wereld veranderen? Duurzaamheidseducatie via dialoog in een superdiverse context.....	657
484. Het proces van persoonlijke doelen opstellen en uitvoeren tijdens een life sciences master. ...	661

485. In balans naar de toekomst.....	664
486. In gesprek met je stagebegeleider: de SEED tool - Supervision Expectations and Evaluation Dialogues	672
489. Ontwikkeling van real-life scenario's voor de manifestatie van teacher agency in universiteiten	675
490. Inzicht in motivatie van studenten voor cognitieve leerstrategieën: een mixed-methods studie	678
491. Van toetsmoment naar leermoment; de voordelen van meer keuze in de toetsvorm.....	682
493. Betekenisvol geschiedenis onderwijs in het Curriculum van Curaçao en Bonaire	685
495. Raamwerk succesvolle samenwerking tussen schoolvakken.....	687
497. De omvang en vormen van schaduwonderwijs in het Nederlandse voortgezet onderwijs	689
499. Learner engagement bij observeerders van IVR in een industriële trainingscontext.....	692
500. Blended cursussen classificeren op basis van data uit de digitale leeromgeving	695
501. Stimuleren kritisch denkvermogen studenten HBO Chemie door praktijkgerichte Waarom?-lessen.....	698
504. Wat betekent intelligente technologie voor het onderwijs?	701
509. Ontwikkeling van Associate degree-programma's in beeld.....	704
511. De compenserende rol van persoonlijkheidskenmerken? Omgaan met schoolsluitingen en leervertraging	707
512. 'Ik heb een beurs nodig, maar zit vol met onderwijs': dilemma's in de relatie onderwijs-onderzoek.....	710
513. Studenten als partner: transformeren van hoger onderwijs door partnerschap en participatie.....	713
515. Cohortanalyse van het onderwijs: van voor corona tot National Programma Onderwijs.....	717
517. Wat zijn de opbrengsten van werkplaatsen onderwijsonderzoek onderwijsachterstandenbeleid?	720
518. Compensatoir toetsen en beperkt aantal herkansingen: het effect van dit toetsbeleid op de student.	723
519. Balanceren bij toetsconstructie: de invloed van afbeeldingen op het beantwoorden van toetsvragen.....	726
521. (Effectieve) Studeergewoontes van studenten in het hoger onderwijs – een kwalitatieve studie	728
522. EFFICIËNT DUAAL IN HOGER ONDERWIJS	731
523. Overgang de voorschoolse periode naar de basisschool voor kinderen met speciale onderwijsbehoeftes.....	734
524. Bouwstenen van een effectieve feedback dialoog: it takes two to tango!.....	738
525. Naar nieuwe vormen van techniekonderwijs in het AVO	740
528. Hoe inclusief is je pedagogiek? Een analytisch kader voor neoliberale tijden.....	750

531. Is eye-tracking bij serious gaming een goede indicator voor de concentratie van kleuters?	755
532. Wat weten HBO Studenten Over Revisie en hoe Reviseren ze hun Thesis?	758
533. Scaffolding Students' Professional development: learning in living labs	761
536. Collective motivation for collective learning in PLC's	764
537. Het stimuleren van student agency in het hoger onderwijs	767
541. Samenwerking tussen onderwijsprofessionals en onderzoekers in een academische werkplaats	770
543. Steun nodig hebben en steun ontvangen; een wereld van verschil?	773
544. Chauvinistische trackattitudes van leerlingen: de rol van leraren en de samenleving in België	777
545. Differentiatie in het voortgezet onderwijs: een onderzoek naar de overwegingen van leraren.	780
546. Met vertrouwen starten in een diverse school: een unieke diversiteitsstage in de lerarenopleiding	783
548. Een betere voorbereiding én landing op het hbo: een gepersonaliseerd 100 dagen-programma	787
551. Het dynamische karakter van sense of belonging: exploratie van meetinstrumenten en opbrengsten.	791
552. Student- en docentpercepties van een activerende online practicumvoorbereiding met LabBuddy	794
553. Making a difference: Teachers' attitudes towards Diversity, Equity and Inclusion in Higher Education	797
554. Effecten van holistisch en analytisch beoordelen op performance-based assessments	800
555. Balans in samenwerking tussen mbo-docenten en onderzoekers	803
557. Professionele identiteitsontwikkeling en studiesucces in de transitie naar het hoger onderwijs	806
558. Evaluatie van peer education voor sociale acceptatie van LHBT+ en reflectie op burgerschap.	809
560. Netwerk van bacheloropleidingen bereidt zich voor op Vlaams gemoderniseerd secundair onderwijs.	812
561. Kwaliteitsvolle leermiddelen: een rapid evidence assessment	816
562. Typering van reflectieve dialoog van Nederlandse basisschoolleerkrachten die samen leren en werken	819
564. Critical Literacy als praktijk van Social Justice Teacher Education	822
565. Hoe leraren burgerschapsonderwijs vorm kunnen geven	825
570. Leerprofielen van laaggeschoolde volwassenen in het tweedekansonderwijs	835
573. Probleemoplossingsvaardigheden van kleuters evalueren: Een scoping review	839
574. Het effect van interactief voorlezen op de woordenschat van kinderen in het 1e leerjaar (Groep 3)	844

575. Informeel leiderschap van leraren in het voortgezet onderwijs: always look at the bright side?	849
576. Tijd voor Analyse van Onderwijskwaliteit	852
577. Van basisschooladvies tot diploma: schoolloopbanen van Amsterdamse vo-leerlingen	856
578. Onderwijs gaat niet zonder taal – en toetsing ook niet	858
580. Impact of relevantie?	861
581. Bètaleraren in opleiding begeleiden bij het ontwikkelen van een visie op duurzaamheidsonderwijs.	864
585. Werkzame processen bij curriculumkeuzes: Balanceren op en tussen klas-, school en landelijk niveau.	869
586. Vakdidactiek en technologie: Overwegingen en bevindingen rondom de inzet van leertechnologie.....	872
588. Differentiatie door mbo-2 teams: praktijk, proces en opbrengsten	880
589. Het inzetten van co-regulerende formatief evalueren praktijk door VO leraren.	883
590. Kansen op de arbeidsmarkt van mbo-afgestudeerden tijdens Covid-19.....	886
591. Leren van feedback: een interventie om de feedbackgeletterdheid van studenten te vergroten	888
592. Pabo -studenten voorbereiden op het voeren van oudergesprekken.....	892
594. Professionele identiteitsontwikkeling van startende leraren in het eerste inductiejaar.....	895
596. Pedagogisch handelen ten behoeve van gelijkwaardige dialoog: theorie en theorieontwikkeling	898
597. Wanneer is iets waar? Kinderen leren reflecteren over media via filosofische dialoog.....	902
598. Identificeren van Professionele Identiteitsspanningen van Leraren in het PO, VO en MBO.....	906
600. Impact van onderwijsaanpassingen op begaafde leerlingen in het funderend onderwijs	909
601. Kans op Balans: uitdagingen en oplossingen in het vmbo	912
602. Burgerschapshoudingen in adolescentie: de rol van houdingen van ouders, vrienden en klasgenoten	921
603. De rol van procesbegeleider binnen lerende netwerken van de Stedelijke Taalaanpak Almere	924
604. De rol van agency bij de implementatie van twee professionaliseringstrajecten voor leesonderwijs.	927
605. Een literatuurstudie naar ontwerpprincipes voor game-based praktijkexamens in het MBO en HO.....	930
607. De ervaringen van leraren (VO) met ‘presence in teaching’: een exploratieve survey studie ...	933
610. Zijinstromers in beroep tussen willen en moeten (in po, vo en mbo)	937
611. Gelijke kansen, inclusie en anti-discriminatie in het onderwijs: wat vraagt dit van pabo’s?	940
612. Patronen in de ontwikkeling van klassenmanagement van aanstaande leraren tijdens het werkplekleren.....	943

613. De professionele groei van docenten in het onderwijzen van sociaalwetenschappelijk redeneren	947
615. Innovaties in het meten van leesvaardigheid	952
616. Factoren van studentsucces voor voltijd Associate Degree-opleidingen	960
617. Ontwikkeling van een meetinstrument voor cognitieve belasting bij peer-discussies in het vo	963
618. Welke kansen voor burgerschapsvorming zien en gebruiken scheikunde docenten in hun lessen?	966
619. Als pesten complexer is ... hoe werken leerkrachten en ouders dan goed samen?	969
621. Leraren als leesbevorderaars; onderzoek naar een professionaliseringsaanpak in het basisonderwijs	974
622. Bestuurlijk Vermogen in het voortgezet onderwijs.	978
623. Diversiteitsopvattingen van leerkrachten en schoolverbondenheid en etnische attitudes van leerlingen.....	981
625. Grensoverstijgende leeromgevingen in het hoger beroepsonderwijs: ontwerp en waardecreatie	985
626. Breder zicht op differentiatie met het ADAPT-instrument	993
627. Welbevinden en veerkracht van aanstaande leerkrachten	996
628. Interprofessioneel opleiden in het domein kind en educatie	999
629. Onderzoek en valorisatie naar de effecten van teamteaching? Maak kennis met ESTAFETT ..	1007
631. Teamteaching in Vlaanderen: Hoe zit dat nu echt? Een state-of-the-art	1010
633. Onderwijs over disciplinaire grenzen heen: review over in-society leeromgevingen in zorg- en welzijn.....	1014
636. Formatief handelen in de HBO-propedeuse: Kansrijk, maar hoe pak je het aan?.....	1018
637. Ervaringen van docenten met stilte in de klas: een Q-methodologische studie	1021
641. Inzicht in typen controverses binnen geschiedenis- en bèta-onderwijs: een overkoepelend kader	1024
642. Het observeren van object-georiënteerd spel	1028
643. Onderwijs anders organiseren met behulp van ICT als antwoord op lerarentekort: feit of fictie?	1031
645. Activerend Blended Onderwijs aan de Vrije Universiteit.....	1034
646. Opvattingen van mbo-docenten over innoverend vermogen en gedrag, stimulerende factoren en contexten.....	1037
649. Betrokkenheid van studenten in een online afstudeercafé.....	1040
650. Bestuurlijk vermogen en onderwijskwaliteit in het vo; complexe en contextafhankelijke samenhang	1043
651. Tekstloze prentenboeken in kinderopvang en onderwijs: onbekend, onbenut en onbemind?1046	

652. Vergeten we het geheugen wanneer we lesgeven? Een review van strategiegebruik in de basisschool	1049
654. Leerlingen leren reflecteren, hoe begeleid je dat?	1053
655. Implicaties van perspectief nemen voor de lespraktijk van leerkrachten: een systematische review	1056
656. Collaboratieve Docent Reflectie traject; leren procesgerichte feedback geven.....	1059
659. Hoe leren docenten in verschillende innovatiecontexten in het hoger onderwijs?	1062
660. Leiderschap en rollen op school: reflecteren over verandering	1069
663. Visies op kansen(on)gelijkheid: wat is het en wie doet wat?	1073
664. Een consistente casusgeoriënteerde benadering in de nieuwe opleiding Sociale Wetenschappen	1076
665. Toegankelijk hoger onderwijs voor, door en na de poort.....	1079
667. Warm en Veeleisend: Het ideale plaatje voor leerkrachten in multiculturele basisscholen? ..	1087
669. Probleemgestuurd onderwijs (PGO): Denken en Doen!	1091
670. Het voorbereiden en inzetten van studenten als docent binnen het hoger onderwijs: wat werkt (niet)?	1093
673. Kansrijk Curriculum	1100
674. Redeneren over maatschappelijke problemen: het toetsen van een complexe vaardigheid ..	1103
676. Een gezamenlijke taal is wel zo ideaal, maar hoe doen we dit?	1109
678. PhD trajecten van hbo-docenten: Verhalen over ups en downs, ommekeer, groei, en erkenning	1112
680. Welke rekenstrategieën gebruiken leerlingen aan het eind van het basisonderwijs?	1117
682. Vakoverstijgend onderwijs op het gymnasium	1122
683. Meervoudig Perspectiefnemen door leraren in het omgaan met moeilijk gedrag; betekenis en effect	1126
684. In kaart brengen van Professionele identiteitsspanningen van leraren: methodologische uitdagingen.....	1135
685. Een case study naar de academische en sociale integratie van eerste-generatie studenten. .	1138
687. Handelingsverleggen als veranderaar in onderwijsinnovatie: waar onderzoek en praktijk elkaar raken.....	1142
689. Ontwikkeling van leerkrachtovertuigingen over geschiedenis gedurende een professionaliseringstraject	1145
693. Inclusief handelingsvermogen in het voortgezet onderwijs: docenten en hun inclusieve projecten	1148
694. Werken aan onderwijsvernieuwing in het mbo: kennisbenuttingsstrategieën van practoraten	1152

697. Hoe word je een hbo'er? Wat we kunnen leren van de ervaringsverhalen van nieuwe studenten	1155
699. Samen bouwen aan beter leesonderwijs: Curriculumontwikkeling door docenten en opleiders	1158
700. Balans door Samenwerkzaamheid in het Beroepsonderwijs.....	1160
701. Kans op Balans met een gezonde biologische klok	1169
702. Ongelijke verdeling van leraren over scholen als bron voor kansenongelijkheid?	1172
703. Divisiesessie VOR - Leraar en Lerarenopleiding: "Dream on, dream big!" (DIVISIE SPOTLIGHT)	1177
704. AI en machine learning in het onderwijs: van meningen naar feiten (DIVISIE SPOTLIGHT)	1178
705. Versterking van de impact van onderzoek op onderwijsbeleid (DIVISIE SPOTLIGHT)	1180
706. De docent als ontwerper: prangende vragen en dilemma's (DIVISIE SPOTLIGHT)	1183
707. Toetsen in het vo: Synergie en balans in formatieve en summatieve functies van evalueren (DIVISIE SPOTLIGHT)	1185
708. Interdisciplinair hoger onderwijs in perspectief (DIVISIE SPOTLIGHT).....	1189
709. Wat zijn eigenlijk 'domeinspecifieke aspecten' van onderwijs? (DIVISIE SPOTLIGHT)	1191
710. Academische vaardigheden: Ervaringen met het profielwerkstuk als voorbereiding op de universiteit.....	1194
711. Naar een 'algoritmische geletterdheid' in het Nederlandse literatuuronderwijs.....	1197

448. AI4Students: methodiekontwikkeling om hogeschoolbreed AI-ready studenten op te leiden

Linda van Ooijen-van der Linden

Jochem Kootstra, Maaike van Heijningen, Maarten Groen, Didi Griffioen, Nanda Piersma

Hogeschool van Amsterdam, Amsterdam, Nederland

Divisie: Hoger Onderwijs

Werkvorm: Poster in een Meedenksessie (15 min.)

Trefwoorden: Artificial Intelligence, Multidisciplinair, AI-ready student, Methodiekontwikkeling

Korte samenvatting

Artificial Intelligence-toepassingen (AI) beïnvloeden het leven en werk van iedereen en vragen daarmee doelgerichte aanpassingen aan bachelorcurricula en het handelingsrepertoire van docenten. In Comenius Leadership project '[AI4Students](#)' wordt in participatief actie-onderzoek een methodiek ontwikkeld waarmee teams in bacheloropleidingen aan hogescholen in kaart kunnen brengen welke veranderingen nodig zijn om studenten AI-ready te kunnen laten afstuderen. De methodiek zal bestaan uit een AI-scan en werkwijzen om het sociale, pedagogisch-didactische proces van het uitvoeren van de scan doelgericht vorm te geven; gericht op inclusie van verschillende perspectieven, gedeeld eigenaarschap van docenten van het curriculum en studentbetrokkenheid.

Dit wordt gedaan door in drie iteraties bij negen opleidingen van de Hogeschool van Amsterdam co-creatiesessies met docenten en studenten te houden. De co-creatiesessies worden opgenomen en geanalyseerd aan de hand van uitgewerkte observaties waarbij het Communities of Practice-framework van Wenger (1999) en de notie van 'social learning spaces' van Wenger-Trayner en Wenger-Trayner (2020) dienen als theoretische lens.

Nu de eerste iteratie en evaluatie zijn afgerond, kunnen we de aanpak en ons voortschrijdend inzicht delen, samen met wat dat betekent voor de tweede iteratie. Dit en preliminaire ideeën voor de discipline-overstijgende methodiek en de praktische toepassing ervan bespreken we graag met het publiek.

Dit onderzoek is NRO-gefinancierd.

Lopende tekst

Inleiding

Artificial Intelligence (AI) toepassingen gaan de beroepen in alle disciplines veranderen (Stone et al., 2022). Hbo-instellingen besteden echter te weinig aandacht aan het voorbereiden van hun curricula en docenten op de implementatie van AI. Dit leidt tot studenten die niet voldoende voorbereid zijn op de arbeidsmarkt (Ernst, Merola, Samaan, 2019). In dit Comenius Leadership project wordt een

methodiek ontwikkeld waarmee teams in bacheloropleidingen aan hogescholen kunnen bepalen welke veranderingen nodig zijn om studenten AI-ready te laten afstuderen. Tevens wordt als onderdeel van de methodiek de multidisciplinaire samenwerking onderzocht.

Theoretisch kader

Een taxonomie van AI-toepassingen (e.g. white paper The AI Readiness Model) wordt verder ontwikkeld door gebruik in de deelnametrajecten van de opleidingen. Het ontwikkelen van een AI-scan en curriculum aanpassingen vereisen daarnaast multidisciplinaire samenwerking tussen AI-experts en docenten. Die samenwerking is niet vanzelfsprekend, en vergt dat deelnemers een gezamenlijke 'practice' en betekenisvorming ontwikkelen (Wenger, 1999). Het Communities of Practice framework (Wenger, 1999) dient als theoretische lens voor de analyse.

Onderzoeksvraag/-vragen

De centrale vraag in dit [ontwerpproject](#) is: Welke kenmerken heeft een methodiek waarmee opleidingen kunnen bepalen hoe AI-ready studenten momenteel afstuderen, welke curriculumveranderingen nodig zijn, en hoe deze vorm te geven?

Methode van onderzoek

Het betreft methodiekontwikkeling in participatief actieonderzoek op grond van ontwikkeltrajecten bij negen opleidingen van de Hogeschool van Amsterdam met deelname vanuit alle zeven faculteiten. Een groep docenten per opleiding neemt deel aan twee of drie co-creatiesessies onder leiding van een AI-expert/facilitator. De data bestaat uit observaties en 360° camera opnames. Alle observaties worden gecodeerd via een observatieformulier gebaseerd op het Communities of Practice perspectief (Wenger, 1999). Design-Based Research (McKenney et al., 2006) in drie iteraties wordt gebruikt om werkvormen en opleidingsspecifieke finetuning van de aanpak te ontwikkelen. De methodiek is gebaseerd op ontwikkelde materialen, notities van bijeenkomsten en analyses van sessie-opnames.

Resultaten en onderbouwde conclusies (bij een poster kunnen dit voorlopige resultaten en conclusies zijn)

De eerste iteratie van methodiekontwikkeling heeft geresulteerd in voorlopige bevindingen. In de meedenksessie delen we de aanpak van de co-creatiesessies. Daarnaast delen we voor de tweede iteratie geplande wijzigingen inclusief beweegredenen. Voor de methodiekontwikkeling voorzien we verschillende typen scenario's met bijbehorende vragen via welke teams hun veranderpad kunnen afstemmen op het eigen startpunt en beoogde eindpunt. De methodiek zal een AI-scan bevatten en werkwijzen om het sociale, pedagogisch-didactische proces van het uitvoeren van de scan doelgericht vorm te geven; gericht op inclusie van verschillende perspectieven, gedeeld eigenaarschap van docenten van het curriculum en studentbetrokkenheid.

Wetenschappelijke en praktische betekenis van de inhoudelijke bijdrage

Er is een gebrek aan wetenschappelijke kennis over multidisciplinaire samenwerkingen en contextgebonden beslissingen om tot doelgerichte en gedragen innovaties te komen. De wetenschappelijke kennis daarover is vooral conceptueel abstract of gebaseerd op losse cases. Tevens zijn de beschikbare AI-scans niet bruikbaar voor opleidingen in het hoger onderwijs om doelgerichte aanpassingen aan bachelorcurricula en het handelingsrepertoire van docenten te

bewerkstelligen. In deze meedenksessie worden eerste bevindingen van een hogeschoolbreed project gedeeld en hopen we ideeën voor ontwerpprincipes en praktische toepassingen te ontwikkelen in interactie met het publiek.

Kans op Balans

Kansen op de arbeidsmarkt worden mede bepaald door hoe goed kennis, attitudes en vaardigheden van afgestudeerden afgestemd zijn op de behoeften van potentiële werkgevers, in alle sectoren, niet alleen in IT. Momenteel is er onvoldoende aandacht binnen de curricula van niet-AI gerelateerde opleidingen om studenten te scholen in mogelijkheden van AI in hun beroepenveld. De huidige AI ontwikkelingen vragen aanpassingen aan bachelorcurricula en het handelingsrepertoire van docenten. De methodiekontwikkeling in Comenius Leadership Project AI4Students dient om benodigde of gewenste veranderingen in kaart te brengen en helpt de daartoe benodigde samenwerking in opleidingsteams vorm te geven.

Referenties

Ernst, E., Merola, R., & Samaan, D. (2019). Economics of artificial intelligence: Implications for the future of work. *IZA Journal of Labor Policy*, 9(1).

McKenney, S., Nieveen, N., & van den Akker, J. (2006). Design research from a curriculum perspective. In *Educational design research* (pp. 79-102). Routledge.

Stone, P., Brooks, R., Brynjolfsson, E., Calo, R., Etzioni, O., Hager, G., ... & Teller, A. (2022). Artificial intelligence and life in 2030: the one hundred year study on artificial intelligence. *arXiv preprint arXiv:2211.06318*.

Wenger, E. (1999). *Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity*. New York, Cambridge University Press.

White Paper The AI Readiness Model. Judging an Organization's Ability to Generate Business Value from Artificial Intelligence., Intel.